

„KRÓTKA HISTORIA JEDNEJ TABLICY” reż. Feliks Falk

Opracowanie Piotr Pomostowski

I. PODSTAWOWE TECHNIKI NAUCZANIA

STOPKLATKA	
Wskazówki dla nauczyciela	Pytania do uczniów
<p>Pokaż uczniom kadr, w którym widoczna jest wyeksponowana biała tablica, leżąca na stole, a jedna z rąk osób, które zebrały się wokół niego wykańcza wielki napis „Solidarność” (00:27).</p> <p>Pokaż uczniom stopklatkę, w której widać plakat ze znanym już napisem oraz sylwetką kowboja, który zamiast rewolweru trzyma kartę do głosowania (03:40).</p> <p>Pokaż uczniom kadr w kolorze, gdzie widać tablicę z napisem „Solidarność” wystawioną na aukcję (04:30).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Z jakim wydarzeniem historycznym kojarzy się tablica z tym charakterystycznym napisem?• Dlaczego sam napis „Solidarność” jest czerwony, a pozostałe elementy kadru stylizowane na film czarno-biały?• Dlaczego pod sylwetką kowboja widnieje napis „W samo południe”?• Do jakiego tekstu kultury odwołuje się plakat?• Dlaczego rewolwer został zamieniony na kartę do głosowania?• Z jakim historycznym wydarzeniem w kontekście historii Polski związany jest ten plakat?• Dlaczego jest to pierwszy kadr w całości w kolorze? <p>PODPOWIEDŹ: W opowiadanej na ekranie historii zakończył się pewien etap.</p> <ul style="list-style-type: none">• Z jaką sytuacją ekranową mamy do czynienia?• Dlaczego widzimy tylko bok i lewą rękę prowadzącego aukcję?• Dlaczego nie widać twarzy postaci znajdujących się w kadrze oraz prowadzącego akcję? Czemu służy taki sposób kadrowania w kontekście tego właśnie ujęcia?

<p>Pokaż uczniom stopklatkę, w której widzimy tablicę w zakurzonej piwnicy pomiędzy różnymi eksponatami (05:00).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Dlaczego tytułowa tablica znajduje się teraz w takim miejscu?• Czym różnią się związane z tablicą sytuacje ekranowe z pierwszej części filmu od tej, którą widzimy teraz?• Dlaczego tablica ustawiona jest pionowo, podczas gdy w scenach z początku filmu ustawiona była horyzontalnie?• Dlaczego światło padające z okna na tablicę jest słabe, ale koncentruje się właśnie na niej, a nie na innych eksponatach?
--	--

DŹWIĘK I OBRAZ

Wskazówki dla nauczyciela	Pytania do uczniów
<p>Pokaż uczniom pierwszą scenę, w której słychać niewyraźne rozmowy i pojawia się tablica po raz pierwszy – 00:00-00:50.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Jaką funkcję pełnią niewyraźne dyskusje i wyeksponowane zrozumiałe zdania? W jaki sposób ścieżka dźwiękowa koresponduje z obrazem?• Co symbolizują oklaski?• Dlaczego twórcy filmu wykorzystali w omawianym fragmencie muzykę gitarową? Jaka jest jej funkcja? <u>PODPOWIEDŹ:</u> Warto zwrócić uwagę na barwę instrumentu, ale też charakterystyczny nastrój utworu.• Dlaczego słyszymy „Mazurka Dąbrowskiego”? Z jakimi obrazami zestawiono dźwięki hymnu państwowego i dlaczego?

CZOŁÓWKA I TYŁÓWKA

Wskazówki dla nauczyciela	Pytania do uczniów
<p>Obejrzyj czołówkę i tyłówkę filmu „Solidarność, Solidarność”, w którego skład wchodzi nowela Feliksa Falka „Krótka historia jednej tablicy”.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Czego dowiadujemy się z czołówki?• Jakie informacje znajdują się w tyłówce filmu?

	<ul style="list-style-type: none">• W jaki sposób estetyka czołówki koresponduje z estetyką całego filmu „Krótka historia jednej tablicy”? <p><u>PODPOWIEDŹ:</u> Warto zwrócić uwagę zarówno na dobór kolorów oraz ruch, jak i na ścieżkę dźwiękową tej czołówki.</p>
UJĘCIE	
Wskazówki dla nauczyciela	Pytania do uczniów
<p>Pokaż uczniom ujęcie, w którym tablica z napisem „Solidarność” zostaje wepchnięta do schowka, ale czasami wysuwa się i wypada na korytarz (04:30).</p>	<ul style="list-style-type: none">• Dlaczego zastosowano w tym fragmencie ujęcie statyczne i ruch wewnątrzkadrowy? <p><u>PODPOWIEDŹ:</u> Nie mamy tutaj ruchów kamery. Kamera rejestruje tylko – jakby z ukrycia – sytuację rozgrywającą się na ekranie.</p> <ul style="list-style-type: none">• Zinterpretuj to ujęcie. Dlaczego tablica wylądowała w schowku? Dlaczego jej obecni właściciele mają problem z przechowaniem tablicy? Co symbolizuje to ujęcie w kontekście historii tablicy?

II. KLUCZOWE PYTANIA

PRACA KAMERY

- Dlaczego w scenach, w których tytułowa tablica po raz pierwszy zostaje umieszczona w miejscu publicznym zastosowano ujęcia „z ręki”?

PODPOWIEDŹ: Czasami ważniejszy jest sam moment zarejestrowania jakiegoś wydarzenia, niż staranność realizacyjna.

- Dlaczego w większości scen zastosowano ujęcia statyczne?
- Dlaczego w ostatnim ujęciu filmu, w którym tablica ląduje w piwnicy, pośród innych eksponatów, zastosowano odjazd kamery?

KOLORYSTYKA

- Jaką funkcję pełni w filmie czerwień?
- Dlaczego czerwień została wyeksponowana?
- Które elementy wizualne są w filmie czerwone i dlaczego akurat te?

POSTACI

- Jakie znane postaci historyczne pojawiają się w filmie?
- Kim jest bohater zbiorowy w filmie?
- Czy samą tablicę można uznać za jednego z bohaterów filmu?

NARRACJA

- Kto jest narratorem?
- Czy narracja jest pierwszo, czy trzecio-osobowa?
- Czy w filmie następuje zmiana narratora? Jeśli tak, to w którym momencie?
- Jaką funkcję pełnią pojawiające się w filmie plansze z napisami?
- Kto jest narratorem w kontekście napisów na planszach otwierających poszczególne segmenty filmu?
- Dlaczego plansza tytułowa pojawia się dopiero po krótkim wprowadzeniu?
- Jaka jest struktura filmu? W jaki sposób poszczególne części filmu są od siebie oddzielone?
- O jakim okresie z historii Polski opowiadają poszczególne części?
- Czy historia przedstawiona na ekranie ukazana jest w porządku chronologicznym?

MIEJSCE AKCJI

- Które z polskich miast odgrywa kluczową rolę w kontekście historii przedstawionej w filmie? Jakie inne miejsca miasta pojawiają się w filmie?
- Dlaczego w pierwszej części filmu dominują szerokie przestrzenie, a w drugiej ciasne i klaustrofobiczne?

PODPOWIEDŹ: Pierwsza część filmu traktuje o wydarzeniach historycznych, w których tablica odgrywa niezwykle istotną rolę.

UJĘCIA

- Czemu służą oddalenia kamery w scenach, w których pokazywany jest tłum protestujących?
- Dlaczego twórcy zdecydowali się połączyć ujęcia filmowe z fotografiami?

PODPowiedź: Warto zastanowić się nad rolą archiwaliów wykorzystywanych w filmach dokumentalnych. Uwiecznione na taśmie ważne wydarzenia mają ogromną wartość historyczną. Film jako sztuka i medium jest ważnym źródłem historycznym.

- Które fragmenty filmu opowiedziane są detalami, a które planami totalnymi i dlaczego?

PODPowiedź: Na szczególną uwagę zasługują sceny zbiorowe, przedstawiające ważne wydarzenia historyczne. Filmowane są wówczas tłumy ludzi, żeby je „ogarnąć” należy zastosować odpowiednie plany filmowe.

MUZYKA I DŹWIĘK

- Czy film posiada muzyczny motyw przewodni? Jeśli tak, to w jakich scenach rozbrzmiewa?
- Dlaczego w scenach, w których pojawia się plakat nawiązujący do filmu „W samo południe”, w ścieżce dźwiękowej słychać gwizdanie?
- Dlaczego w scenie rejestracji NSZZ „Solidarność” nie pada nazwa związku?

MOTYWY

- PRL. Jak rozwinąć ten akronim? Jak opisać rzeczywistość PRL-owską? Czym różniła się ona od współczesnej rzeczywistości?

PODPowiedź: Pomocne mogą okazać się filmy, które w lekki i zabawny, choć nie zawsze zrozumiały dla współczesnego widza sposób, piętnują rzeczywistość PRL-owską – np. „Miś” Stanisława Barei czy „Nie lubię poniedziałku” Tadeusza Chmielewskiego, a także serial „Alternatywy 4”.

- „Solidarność”. Na podstawie obejrzanego filmu – z czym kojarzy się motyw „Solidarności”? Jakie były jej założenia? Jakie skutki ruch ten wywarł na wydarzenia historyczne w Polsce i Europie? Jakie nazwiska działaczy kojarzą się z ruchem „Solidarność”? Jakie ważne daty i nazwy miast związane są z historią „Solidarności”?
- Religia. Dlaczego w pierwszym ujęciu, w którym pojawia się postać Lecha Wałęsy, wyeksponowano krzyż?

PODPowiedź: Jedyłą „religią”, która narzucona została we wszystkich komunistycznych krajach był ateizm.

- Strajk. Czym jest strajk i jaka jest jego funkcja? Co zamierzali osiągnąć strajkujący robotnicy w okresie PRL-u? W jakich częściach Polski odbyły się najważniejsze strajki i jakie efekty przyniosły?

PODPowiedź: Dobrymi materiałami kontekstowymi są filmy Andrzeja Wajdy m.in.: „Człowiek z żelaza” oraz „Wałęsa: Człowiek z nadziei”.

- Okrągły stół. Co symbolizuje okrągły stół? Z jakim innym tekstem kultury można go powiązać?

PODPowiedź: Warto przypomnieć legendy związane z historią średniowiecznej Anglii.

KOMPOZYCJA (MISE EN SCÈNE)

- W których scenach i w jakich częściach kadru najczęściej pojawia się tytułowa tablica i dlaczego akurat w tych?
- Dlaczego w scenie przedstawiającej okrągły stół zastosowano ujęcie z góry? Jaki ma to związek z kompozycją kadru?

PODPowiedź: Istotą okrągłego stołu jest jego kształt, który symbolicznie odnosi się do równości wszystkich, którzy przy nim siedzą. Ujęcie z góry jest zastosowane, aby objąć i ukazać ten kształt.

- Dlaczego w scenie, w której tytułowa tablica wypada ze schowka, kamera pokazuje postaci (wchodzące i wychodzące z kadru) jedynie od pasa w dół?

PODPOWIEDŹ: Niekiedy ludzie pełnią jedynie funkcję pomocniczą względem czegoś innego. Takie postaci często są anonimowe.

MONTAŻ

- Dlaczego na ujęcie przedstawiające czołgi nakłada się głos Wojciecha Jaruzelskiego (pomost dźwiękowy) pochodzący z następnej sceny? Z jakim wydarzeniem historycznym wiąże się tak skonstruowany materiał filmowy?
- Jakich technik filmowych użyto, aby w tak krótkim czasie projekcji opowiedzieć o tak długim okresie z historii Polski?

PODPOWIEDŹ: Zwróć uwagę na długość poszczególnych ujęć, tempo i rytm filmu. Niekiedy jedno cięcie montażowe powoduje, że na ekranie – w trakcie opowiadanej historii – upływa nawet kilka lat. Cięcia te wyznaczają rytm filmu, a ujęcia przedstawiające ważne wydarzenia trwają w filmie zaledwie kilka sekund.

- Czy historia przedstawiona na ekranie byłaby zrozumiała, gdyby usunąć z filmu plansze z napisami?

III. POMYSŁY NA ĆWICZENIA

PISANIE I CZYTANIE

- Poproś uczniów, aby spróbowali rozpoznać i zapisać w formie chronologicznego planu, jak najczęściej wydarzeń historycznych ukazanych w filmie „Krótka historia jednej tablicy”.
- Zaproponuj uczniom stworzenie pracy pisemnej o tym, jakie znają wydarzenia historyczne lub teksty kultury (filmy albo książki) opowiadające o kimś, kto spełniwszy swoją rolę zostaje zapomniany i przestaje być potrzebny. Poproś o opisanie tej historii swoimi słowami i uzasadnienie wyboru danego dzieła.

PODPOWIEDŹ: Często takie historie pojawiają się w westernach, kinie wojennym i samurajskim. Możesz polecić uczniom między innymi filmy: „Siedmiu samurajów” (reż. Akira Kurosawa), „Siedmiu wspaniałych” (reż. John Sturges), „Urodzony czwartego lipca” (reż. Oliver Stone), „Popiół i diament” (reż. Andrzej Wajda) [film wraz z omówieniem dostępny w Filmotece Szkolnej, [Lekcja 7: Siła symbolu](#)].

- Poproś chętnego ucznia o przeczytanie na głos listy 21 postulatów NSZZ „Solidarność”, a następnie zaproponuj klasie, abyście wspólnie spisali własną listę postulatów zmian w szkole – zróbcie burzę mózgową dotyczącą wprowadzenia nowych zasad i zastanówcie się czy będzie je ciężko urzeczywistnić.
- Poproś uczniów o napisanie wypowiedzi argumentacyjnej na temat: Czy we współczesnym społeczeństwie polskim jest miejsce na etos solidarnościowy?

SŁUCHANIE I MÓWIENIE

- Przesłuchajcie wraz z uczniami piosenki Jacka Kaczmarskiego pt. „Mury” i obejrzyjcie film „Solidarność, Solidarność...”, w którego skład wchodzi nowela „Krótka historia jednej tablicy”. Poproś uczniów, aby w grupach odpowiedzieli na pytanie, w jaki sposób piosenka koresponduje z filmem.
- Przesłuchajcie w klasie wypowiedzi Wojciecha Jaruzelskiego, której fragmenty pojawiły się w ścieżce dźwiękowej filmu. Poproś uczniów, aby zastanowili się jak można nazwać styl tej wypowiedzi? Wypowiedź można obejrzeć na stronie: [itvp.pl](#).

ĆWICZENIA PRAKTYCZNE

- Poproś uczniów, aby dobrali się w pary i przygotowali slide-show z wykorzystaniem zdjęć z okresu historycznego przedstawionego w filmie, ale nie posługując się jego fragmentami, ani wizualnymi, ani dźwiękowymi. Następnie zaproponuj zaprezentowanie efektów pracy przed całą klasą.
- Poproś uczniów, aby dobrali się w kilkusobowe grupy i stworzyli ulotki zachęcające do brania udziału w licytacji, której przedmiotem jest tytułowa tablica. Podpowiedz, aby pamiętali o zachęcającym haśle i zastanowili się, co należy zrobić, by tablica w czasie licytacji cieszyła się większym zainteresowaniem.
- Przygotujcie inscenizację aukcji obejrzonej w filmie. Podziel klasę na dwie grupy. Zadaniem jednej z grup (około 5 osób) będzie zachwalanie tablicy i zachęcanie do jej kupna – można krótko przedstawić historię tablicy i opisać, na czym polega jej wartość (w oparciu o obejrzany film). Reszta klasy niech wcieli się w osoby licytujące, które będą mogły zadawać dodatkowe pytania związane z przedmiotem licytacji. Należy również wybrać jedną osobę, która wcieli się w rolę prowadzącego aukcję.
- Podziel klasę na dwie grupy. Zadaniem każdej z grup będzie zaproponowanie innego podkładu muzycznego do omawianego filmu tak, by przedstawione sceny zmieniły swój wydźwięk – jakimi gatunkami muzycznymi należałoby umuzyczyć film?

Filmoteka Szkolna

PODPOWIEDŹ: Dobrze sprawdzają się piosenki, ponieważ posiadają warstwę tekstową, a tekst może komentować lub kontrpunktować to, co widać na ekranie. Niech każda z grup zaproponuje piosenkę reprezentującą inny nurt muzyczny.

ZADANIA AKTYWIZUJĄCE

- Poproś uczniów o wybranie kadrów (stopklatek) z filmu, przedstawiających kluczowe momenty dla historii Polski. Uczniowie mogą pracować w parach lub trójkach.

PODPOWIEDŹ: Warto zwrócić uwagę na postacie i charakterystyczne motywy wizualne mocno osadzone w polskiej kulturze. Czasówki poszczególnych stopklatek: 01:00 – rejestracja NSZZ „Solidarność” (1980); 01:51 – pierwszy zjazd NSZZ „Solidarność” (1981); 02:05 – wprowadzenie w Polsce stanu wojennego (1981–1983); 02:57 – Obrady Okrągłego Stołu (1989), 03:44 – pierwsze częściowo wolne wybory parlamentarne (1989).

KSZTAŁCENIE WIELOKIERUNKOWE

- Podziel uczniów na 2–3-osobowe zespoły i rozdaj kartki z konturami kontynentu europejskiego i podziałem na państwa, które istniały przed rokiem 1991 (mapa nie może być pokolorowana i opisana nazwami państw). Działaniami Solidarności, które doprowadziły do upadku komunizmu zainspirowały się również inne kraje Bloku Wschodniego. Na podstawie swojej wiedzy historycznej uczniowie powinni wskazać te kraje, w których – podobnie jak w Polsce – upadł komunizm. Kraje te należy podpisać, a w granicach ich obszaru narysować flagi każdego z państw.

PODPOWIEDŹ: Aby ułatwić ćwiczenie, można przygotować zbiór flag na osobnej kartce oraz listę państw, również osobno. Niech uczniowie najpierw spróbują dopasować nazwę państwa do jego flagi, a dopiero następnym krokiem niech będzie namalowanie flagi na mapie.

Wykorzystano format analiz filmoznawczych przygotowany na podstawie opracowań British Film Institute.

Organizator:

Współfinansowanie:

